

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
หางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตาม
ความคาดหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาศึกษาจากประชากร ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัด
เชียงใหม่ ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 193 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้ส่งแบบ
สอบถาม จำนวน 193 ฉบับ และได้รับคืนจำนวน 190 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.45

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองเป็น
ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งสอบถามความคาดหวังด้านบทบาท จำนวน 25 ข้อ สอบถาม
ด้านคุณลักษณะ จำนวน 25 ข้อ รวมทั้งหมด 50 ข้อ โดยการสร้างแบบสอบถามได้ปรึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และได้ทดสอบความ
เชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งค่าความ
เชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 บทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 55.26 และเพศชายจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 44.74 มีอายุระหว่าง 15-16 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 64.73 อายุ 13 - 14 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 33.16 และอายุมากกว่า 16 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 อาศัยอยู่กับบิดา มารดา จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 75.79 อาศัยอยู่กับมารดา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.68 อาศัยอยู่กับญาติ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84 อาศัยอยู่กับบุคคลอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 และอาศัยอยู่กับบิดา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.58

2. บทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียน

2.1 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.72$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า บทบาทของครูและแนวที่ใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนทุก ๆ ด้าน นักเรียนมีความคาดหวังปานกลาง ($\mu = 3.33$) นอกนั้นความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.50 - 3.98$)

2.2 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ทุกข้อนักเรียนมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.50 - 3.66$)

2.3 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงงานแนะแนว พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า วางแผนและดำเนินงานบริการแนะแนวในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.37$) นอกนั้นความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60 - 3.74$)

2.4 คุณลักษณะของครูแนะแนวด้านความรู้ความสามารถ พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ทุกข้อนักเรียนมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71 - 3.97$)

2.5 คุณลักษณะของครูแนะแนวด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ พบว่านักเรียนมีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ทุกข้อนักเรียนมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83 - 4.91$)

2.6 คุณลักษณะของครูแนะแนวด้านคุณธรรม และจริยธรรม พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.01$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ทุกข้อนักเรียนมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.97 - 4.11$)

2.7 คุณลักษณะของครูแนะแนวด้านบุคลิกภาพ พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.03$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ทุกข้อนักเรียนมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92 - 4.16$)

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 บริการแนะแนวในโรงเรียนที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.68 รวบรวมข้อมูลของนักเรียนทุก ๆ ด้าน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.16 และจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักตนเอง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.05

3.2 บริการแนะแนวในโรงเรียนที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับบริการสนเทศ นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการศึกษานอกสถานที่ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 11.05 จัดป้ายนิเทศให้น่าสนใจ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 มีแบบวัดความถนัดทางอาชีพ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.21 มีข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ

3.68 เชิญรุ่นพี่ที่ประสบผลสำเร็จมาแนะแนวศึกษาต่อ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 มีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในสังคม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.52

3.3 บริการแนะแนวในโรงเรียนที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับบริการให้คำปรึกษา นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะให้รักษาความลับของนักเรียน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.47 มีห้องให้คำปรึกษาอย่างมิดชิด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.74 มีเวลาว่างในการให้คำปรึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.68

3.4 บริการแนะแนวในโรงเรียนที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับบริการจัดวางตัวบุคคล นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะให้ช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.95 บริการอาหารกลางวันครบทุกคน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 มีโครงการหารายได้พิเศษระหว่างเรียน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.74 มีบริการด้านสุขภาพ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.63

3.5 บริการแนะแนวในโรงเรียนที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับบริการติดตามผล นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการติดตามผลนักเรียนที่ไปศึกษาต่อในสถาบันต่าง ๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.68 ติดตามนักเรียนที่ออกกลางคัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.63 ติดตามผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 ติดตามศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.63 ควรมีชุมนุมศิษย์เก่า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียน มีดังนี้

1. ด้านบทบาท พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังให้ครูแนะแนวมีความตั้งใจที่จะชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัตินั้นเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในช่วงที่เป็นวัยรุ่นมีความสับสนในบทบาทของตนเอง อยู่ระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จึงอยากให้ครูแนะแนวชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าสิ่งที่ตนเองประพฤติ ปฏิบัตินั้น

เหมาะสมหรือไม่ ดังเช่น อิริคสัน (พรณี ข.เจนจิต, 2538, หน้า 109) กล่าวว่า วัยรุ่นช่วง 12 - 18 ปี เป็นวัยที่เด็กยังหาเอกลักษณ์ของตนไม่ได้ จะเกิดความสับสนในบทบาทของตน ถ้าเด็กค้นพบก็จะสามารถแสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้อง แต่ถ้าเด็กหาตนเองไม่พบ ไม่ทราบว่าตนเองมีเอกลักษณ์เช่นใด ไม่สามารถแสดงบทบาทได้ถูกต้องจะรับเอาบทบาทของคนอื่น ๆ ในสังคมมาเป็นของตน ซึ่งไม่สอดคล้องเหมาะสมกับตนเองทำให้เกิดความสับสน

อีกทั้งนักเรียนต้องการให้ครูแนะแนว ประสานงานกับบุคลากรภายในโรงเรียนในการดำเนินงานบริการแนะแนวในโรงเรียน ติดตามผลและประเมินงานการดำเนินงานบริการแนะแนวให้ดียิ่งขึ้น มีเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ศึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณี ติดตามผลนักเรียนที่ดีและไม่ดี มีอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย ขอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนและเข้าสอนในวิชาแนะแนวทุก ๆ สัปดาห์ ซึ่งตรงกับบทบาทของครูแนะแนวที่ วชิรี ทรัพย์มี (2531, หน้า 125) ได้กล่าวไว้ว่า ครูแนะแนวเป็นผู้มีบทบาทต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียนโดยตรง ทั้งบริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ บริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม บริการสนเทศ ทั้งด้านอาชีพ และสังคม บริการจัดวางตัวบุคคลทางด้านการศึกษาอาชีพ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนให้แก่ นักเรียน และติดตามผลนักเรียนหลังจากได้รับบริการแนะแนว แต่ว่าครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหาดง มีภาระในการสอนหลายวิชา อีกทั้งมีงานนอกเหนือจากงานการสอนอีกมากมาย จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญในช่วงโมงแนะแนว แต่นักเรียนก็มีความคาดหวังมากในบทบาทของครูแนะแนว ฉะนั้นครูแนะแนวจึงควรหันมาให้ความสนใจเข้าสอนวิชาแนะแนวจริง ๆ ในคาบแนะแนว เพราะความเป็นจริงแล้วหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้ให้สอนคาบแนะแนวจำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ อีกทั้งบริการแนะแนวมีบทบาทอย่างมากต่อการศึกษา และยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

2. ด้านคุณลักษณะ พบว่า นักเรียนมีความคาดหวังให้ครูแนะแนวมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอารมณ์ขัน ร่าเริง แจ่มใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทนี แสงภูวรักษ์ (2541) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครูและผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ มีความคาดหวังในคุณลักษณะของครูแนะแนวด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับความสำคัญมาก เช่นเดียวกับ กรมวิชาการ (2537, หน้า 43 - 46) พบว่า นักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ต้องการครูแนะแนวที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการวิจัยของ กาญจนา ทองอุไร (2519, หน้า

65 - 68) พบว่า คุณลักษณะด้านท่าทางที่นักเรียนต้องการมากเป็นอันดับ 1 คือ ครูแนะแนวที่มี อารมณ์ขัน ร่าเริง แจ่มใสอยู่เสมอที่นักเรียนมีความคาดหวังเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูแนะแนวเป็น ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการติดต่อประสานงานกับสถาบัน องค์กรและบุคลากรต่าง ๆ ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียน เพื่อที่ว่านักเรียนจะเกิดความไว้วางใจและ มีความกล้าที่จะมาขอรับบริการต่าง ๆ ของงานแนะแนว

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูแนะแนวควรทำหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนวที่นักเรียนคาดหวัง หรือต้องการ
2. ครูแนะแนวควรให้เวลากับเด็กทั้งในการเข้าสอนในคาบแนะแนว และการให้คำปรึกษา
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูแนะแนวในโรงเรียน ได้รับการอบรม หรือสัมมนา เกี่ยวกับการแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา เกี่ยวกับบทบาท ในหน้าที่และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคาดหวังในเรื่องบทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ของ นักเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานแนะแนวของครูแนะแนวเพื่อให้ได้ ข้อมูลมาพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข บทบาทของครูแนะแนว